

Resum d'activitats previstes:

Visita guiada amb Nekane Aramburu: 11 de gener de 2017 a les 19 h.

Conferència de Victoria Combalía i projecció del documental *Dora Maar, a pesar de Picasso* (Alejandro Lasala i Victoria Combalía): març de 2017.

Conferència-encontre amb Concha Jerez: abril de 2017.

Dates de l'exposició: 01/12/2016-07/01/2018

Horaris del museu:

Dimarts a dissabte de 10 a 20 h.

Diumenge de 10 a 15 h.

Dilluns tancat

Català

COL·LECCIÓ PERMANENT

Aquesta nova presentació de la col·lecció permanent a la planta principal d'Es Baluard desenvolupa, a través de diversos estadis, un recorregut crític per les pràctiques artístiques locals, nacionals i internacionals que arrenca en l'academicisme vuitcentista de proximitat vers el paisatge natural de Mallorca i s'expandeix en diferents etapes i estils per situar-nos en alguns dels discursos de la contemporaneïtat que analitzen aquest esdevenir entre la subversió del paisatge i la recerca de l'equilibri estètic i social.

El paisatge es manté com a principi i fi. Horitzons i silencis, muntanyes sinuoses o abruptes, fusta de llimoners i pins, estrelles solitàries i sols repetits, carreteres i escales que no duen enlloc, badies onejants i jardins immortals tornen al nostre imaginari i s'exposen a una reflexió i interpretació contínues.

Un dels objectius de «Col·lecció Permanent» és apropar el públic a la història de l'art de les Illes Balears a partir d'un període que abasta des del final del segle XIX fins a l'actualitat. Aquesta aproximació pretén, així mateix, atorgar una sèrie d'instruments que permetin una anàlisi crítica i una revisió de períodes, artistes i tendències, sia per la seva absència i falta de visibilitat, sia per ser excessivament dogmàtiques i per tant susceptibles de ser interpellades o perquè, de tan hegemòniques, varen deixar en el seu recorregut interpretacions, línies o opcions necessàries de dur-les al present i reivindicar-les.

El recorregut es desenvolupa en tres àmbits o circumscripcions delimitats cronològicament:

Clàssics i avantguardistes (Sala 1)

Prospectives de Picasso a Miró (Sala 2)

Processos i contemporaneïtat (Sala 3 i 4)

Clàssics i avantguardistes

Llum i orografia, fons i forma del paisatge a Mallorca són el punt de partida per entendre la construcció cultural de l'indret on ens trobam. Així doncs, a la primera zona exploram la interpretació clàssica de la natura, el paisatge i la nostra manera de relacionar-nos-hi.

Entre els darrers anys del segle XIX i el primer quart del segle XX, pintors destacats procedents del territori espanyol i de l'estranger varen arribar a Mallorca atrets per la naturalesa i posaren les bases de la renovació del paisatge defensat com a gènere independent pel pintor i acadèmic mallorquí Joan O'Neill en el seu *Tractat de paisatge* (1862). Així, en el recorregut es pot contemplar com va evolucionar des d'un academicisme contingut de colors suaus a

ESBALUARD | museu d'art modern
i contemporani de palma

Fundació d'Art Serra

l'explosió dels colors i les seves formes. En una de les *Cartes sobre Cézanne*, el poeta Rainer Maria Rilke escriu a la seva esposa: «Saps que a les exposicions em resulten molt més interessants les persones que les recorren que no pas els quadres. També passa el mateix en aquest Salon d'Automne, excepte a la sala de Cézanne». El que significa aquest autor com a part de l'art modern i pas cap al cubisme és, d'alguna manera, el que sintetitza el recorregut dels visitants per aquesta àrea museística. A la primera part, una transició per tendències classicistes normativitzades (com l'escultura de Llorenç Rosselló) a l'experimentació de caràcter impressionista a través de les obres de Ricard Anckermann, Hermen Anglada-Camarasa, Francisco Bernareggi, William Degouve de Nuncques, Vicenç Furió Kobs, Joan Antoni Fuster Valiente, Antoni Gelabert, Archie Gittes, Sebastià Junyer Vidal, Eliseu Meifrèn, Joaquim Mir, Antoni Ribas, Francesc Rosselló Miralles, Santiago Rusiñol, Pilar Montaner de Sureda i Joaquín Sorolla.

Amb tot, la relació i els tòpics enfront del paper i la representació de la dona són destacats per la connexió entre els quadres de Pilar Montaner de Sureda, Juli Ramis, Norah Borges i el salt cap a obres com la de María Blanchard.

Un grup d'artistes heterogeni ens permeten la incursió en les innovacions de les avantguardes que conduïren fonamentalment cap al lirisme de l'abstracció. Així, la ruptura que evidència l'obra *Haven Palma* de Leo Gestel o aquest gest de complicitat irreverent del famós falsificador Elmyr de Hory amb *Homenatge a Braque*. Precisament, una de les dues obres que ingressen a la col·lecció gràcies a la família Miró mai vistes abans és la de Georges Braque, *La plage de Varengeville*. Just aquí, al petit cementiri marí, està enterrat Braque, pare juntament amb Picasso del cubisme. El quadre representa el lloc de la trobada amb Miró en aquesta petita localitat situada a Normandia, refugi d'artistes durant la segona guerra mundial i on coincideixen el 1939, quan Miró s'hi trasllada. És a Varengeville on tots dos connecten en la seva passió per l'horitzó, i és on Miró comença la creació de la destacada sèrie «Constel·lacions», que va continuar a Palma i va concloure a Mont-roig el 1941.

Prospectives de Picasso a Miró

Pablo Picasso i Joan Miró: dos artistes longeus que es duïen 12 anys, amics que conversaven en català, que s'admiraven mútuament donant voltes al surrealisme i al cubisme. La primera vegada es varen creuar a Barcelona el 1917 i vint anys després participaren en el Pavelló Espanyol de l'Exposició Internacional de París de 1937. Picasso entra en contacte l'any 1947 amb la ceràmica quan comença a treballar al taller Madoura del matrimoni Ramié a Vallauris. Ja el 1949 organitza el seu propi taller en una antiga fàbrica de perfums de la localitat. La seva fase més intensa en el camp de la ceràmica serà allà mateix, entre el 1947 i el 1954, i aquí es poden veure peces d'una etapa que correspon als anys que van del 1953 al 1959 com és la de la sèrie de la tauromàquia.

Miró, per la seva banda, aprofundeix en les arts escèniques a través de l'escenografia de l'obra *Mori el Merma* (basada en Ubú Rei), per a la qual en concep els personatges al taller de Son Abrines. És en aquest taller on rep per primera vegada Joan Baixas, director de l'obra i fundador amb Teresa Calafell de Putxinel·llis Claca. *Mori el Merma* es va estrenar al Teatre Principal de Palma el 7 de març de 1978 i el juny al Liceu de Barcelona, amb un cert

enrenou, ja que tocava un tema encara tabú: el franquisme.

Al costat d'ells dos, l'art informalista i la pintura matèrica, que provenen de *Matèria en forma d'aixella* (1968), obra fruit d'un altre intercanvi entre Miró i Tàpies. Antoni Tàpies, artista també mediterrani atent a la filosofia existencialista del moment i a l'estètica oriental.

Processos i contemporaneïtat

A la sala principal presentam, partint d'obres de caràcter bidimensional, tres vectors d'anàlisi: la irrupció del conceptual, l'evolució de la pintura al segle XX i la influència del paisatge i el *land art*.

En aquesta primera part, quatre dones seran la clau per entendre nous processos sorgits els anys seixanta i setanta des de l'escala internacional, nacional i local: Ana Mendieta, Marina Abramović, Concha Jerez i Katy Bonín.

Concha Jerez representa el paradigma de l'ús de nous llenguatges entre l'analògic i el digital, pionera en l'ús de les tecnologies per a propostes en aparença senzilles però conceptualment complexes. Una intervenció mural reactualitza la peça que Jerez va realitzar el 1980 com a homenatge a Juan Hidalgo i la seva aproximació a John Cage. És un treball d'una conceptual atípica, com li agrada definir-se, com també ho és la investigació al voltant de la mallorquina Katy Bonín.

L'obra de Mendieta ens introdueix en el vessant d'accions corporals en la naturalesa i el *land art*, que varen sorgir com una forma d'expansió dels escultors i de relació amb el paisatge. Una línia que ens serveix de connexió amb les propostes de Perejaume, David Nash i Javier Vallhonrat, com també amb la de Marina Abramović i, en els traços polítics i semàntics, amb la de James Brown i Christian Boltanski.

La pintura dels vuitanta amb base a Mallorca incideix en dos dels seus exponents destacats: Miguel Ángel Campano i Miquel Barceló, amb dos grups d'obres fonamentals per entendre el seu treball sobre la forma i la matèria, respectivament. Mentre que l'aproximació a una pintura expandida ens arriba gràcies a les obres d'Antoni Socías, Peter Zimmermann i Jürgen Partenheimer.

Les peces de videoart de Patty Chang i Bernardí Roig proposen una certa pictoricitat a través d'una narrativa de caire dramàtic, així mateix rellevant en els procediments i recursos de la generació més recent d'artistes de les Illes Balears que transiten del dibuix a la tecnologia. És el cas de Núria Marquès, Mónica Fuster, Nicholas Woods i Irene de Andrés.

Més enllà de la circumscripció al marc, es desenvolupen estils i mutacions en plantejaments i suports on el matèric de cada obra és pista i rastre però sobretot el termòstat dels canvis socials i culturals que afecten la societat contemporània.